

1.
1.5
2.
3.
4. N
1.
n
n
3. N
1.
6.

16 Charitius.

1793. 1^a Boehmer

1. Dresdus, Fridericus Guillelmus: Nova commentatio in locum
Fes. 52. 13 - 53. 12.
2. Hirsch, Henricus Christophorus: Pro testamentis
3. Kluegel, Gasparus Christianus: Ord. juris'dici. . . Decanus:
l. b. s. (et reputationem in ang. Henrici Ludovici
Henrici Hermannus innotat) System: de tutoris arbitrio
in proedio pupillari mortuus vendente.
4. Kluegel, Gasparus Christianus: Ord. juris'dici. . . Decanus:
l. b. s. (et reputationem in ang. Henrici Christiani Kirchner
innotat) Tract: de ordine litis in causis amissionum contri-
um publicarum in Saxonia Salsorum arrangemente au-
supremum tractatus I.
5. Kluegel, Gasparus Christianus: Ord. juris'dici. . . Decanus:
l. b. s. (et reputationem in ang. Christiani Erdmanni
Junger innotat)
6. Haldschutter, Paulus Christianus: De fine societatis civitatis

6te Muenbergae

7. Schloekwerder, Cordus Augustus: De vera sponsaliorum
publicorum ex legibus principum Saxoniae Electo-
ratus adole
8. Strubel, Christophorus Cordus: Utrum delictum pae-
nae praescriptione in foro recte tollantur, nec ne?
9. Strubel, Christophorus Cordus: Utrum et quatenus fori nostri
ars in puniendis subditorum temporariorum delictis,
si qual apud nos commiserit, cum principis fori
criminalis universitatis conveniat, nec ne?
10. Strubelius, Christophorus Cordus: Anatenus actiones, quae
vulgo delicta carnis dicuntur, et principis fori publici
universitatis esse concordant?
11. Strubel, Christophorus Cordus: De foro delicti in confinis
causationem committi.
- 12te Witten
12. Witten Porffius, Gualter: Utd. jus . . . De caenis: lectum
benevolentiam (et regulacionem inter). Cordi
Augusti Schloekwerderis invitat)

13. Wiesander, Georgius Stephanus: (Art. 1. 6 § 17 D.) De lacum-
bonibus et leg. 6 § 17 D.

14. Wilisch, Christianus Fredericus: De officio principis Eco-
nomici Germaniae prohibendi in territorio suo, ne Insti-
tus religionis Evangelicae publicis fidei symbolis
utatur quod nocent.

15. Zanger, Christianus Vidmann: Dissertationis juridicae, inter
causas, quibus homines proprii contra Romanos, alios
in Electoratu Saxoniae perpetuum domicilium constiterit.
Ius, tam agendi quam excipiendi, et libertatem proterere
prohibetur

1794. im folgenden Bande

1. Antonius, Constantinus Gollub: De verisimilitudine librum fuisse
interpretandi ratione

2. Bilibitz, Gerhard Alexander: De iuribus singularibus, abque
immunitatibus et rem militiam in Saxonia concernis

3. Boehmer, Georgius Rudolphus: De penis multifaria
in Saxonia

4te Rozenhahn 4te Rudolph

4. Knezel, Ernestus Fruf. Anstadius: Collegii jurisdes - - 8.1
Decanus: l. b. s. (ad reputationem inang. Gostri - 9.1
Mundus Brielitzii inuit) Frest: Ne transactione 10.1

4te ⁱⁿ ^{causa} ^{medicinali} ^{suppressionis} ^{venarum.}
Klauerberger 4te Merberger-Engel

5. Schmidt, Carolus Ferdinands: Ora. phil. . . Decanus: Ora 11.1
ferenda utriusque laureae solemniter . . . philosophiae

. . . : cunctis indert praesens prolatione di. M.
Trentin Parone. leg. XII. tab. interprete.

6. Thalerger, Iustus Augustus Hieronymus: Dissertationes, qua
demonstratur jure lex patri liberis sororibusque
haberi bona a matre per ultimam voluntatem, sub
lex, ne alienentur, sed ut in familia conserventur,
relicta, extra familiam . . . alienari non licere
. . . dependet.

7te Triller, Carolus Fredericus: De praesentibus hodiernis
7te Triller-Rausendorf

8. Wiersandius, Georgius Stephanus: Capita juris controversa.
9. Wiersandius, Georgius Stephanus: Theses juris natural
10. Wiersandius, Georgius Stephanus: De iustis prescriptionibus
in criminali bigamia
11. Willich, Christianus Fridericus: De lite super rebus caedis
locis bello Georgianis acquisitis contra Norimbergenses
& principem Electorem Palatinum - Borussiae imperator recurrendis

qua
)
s
v,
ce
uis

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

DE
FVRTIS AGRARIIS
EORVMQVE POENIS

DISSERTATIO

QVAM

PRAESIDE

D. CHRISTIANO GOTTLIEB
HOMMELIO

DIGEST. INFORT. ET NOV. PROF. PVBL. ORDIN. CVRIAE
PROVINC. ELECT. SCAB. ET FACVLT. IVRID.
VITEMB. ASSESS. ORDINARIO

PRO

SVMNIS IN VTROQVE IVRE HONORIBVS
RITE CONSEQVENDIS

DIE XIX. IAN. A. R. S. c1800cclxxxii.

H. L. Q. S.

AD DISCEPTANDVM PROPOSITVRVS EST
AVCTOR

GOTTHOLD LEBERECHE SACHSE

IVRIS VTRIVSQVE CAND. ET NOTAR. PVBL. CAESAR.

VITEBERGAE,

LITTERIS ADAMI CHRISTIANI CHARISIL.

DE
PARTIS AGRARIIS
FORAMQUE PORNIS

DISSERTATIO

PRÆSIDIO

D. CHRISTIANO GOTTLIEB
HÖMMELIO

DIGEST. INPONT. ET NOV. PROP. PUBL. ORDIN. CÆRLAE
PROVINC. ELECT. SÆBÆ ET FACULT. IURID.
VITÆMÆ ASSÆSS. ORDINARIÏ

SVMMS IN VTROVQVE IURE HONORIBVS
RITÆ CONSEQVENDIS

ANNO MDCCLXXXII

AD DISCRETANDAM PROPOSITIONEM EST

GOTTHOLD. IURERECT. SACHSE

VITÆBERGÆ

LITTERIS ADAMI CHRISTIANI CHARITATI

§. I.

*Furta agraria num grauius sint punienda, quam
ea, quae in aedificiis committuntur.*

Saepius, quod gentibus quibusdam atrocissimum crimen
fuit visum et ab iis seuerissimis vindicatum poenis,
apud alias gentes leue, aut nullum omnino fuisse reputatum,
mitius coërcitum, aut impune mansisse, testantur omnes fere
rerum historicarum scriptores, comprobat et idem NEPOTIS
in *Praef.* Non eadem, dicentis, omnibus esse honesta atque
turpia, sed omnia maiorum institutis iudicari, auctoritas.

Quae diuersa sentiendi ratio nec a furti agrarii delicto fuit

A

aliena.

aliena. Compluribus hoc facinus, cum fures alienam custodiam haud inuadant, nec domiciliorum securitatem turbent, nec hominum vitae immineat periculum, leue habitum, ^{a)} ab aliis vero, cum furtorum atrocitas et ex loco sit diiudicanda, ^{b)} securitas publica admodum violetur, magna et prolixa in agris, dum non vbique praesto sint homines atque custodes, facultas furandi pateat, difficilis furis sit deprehensio, et his contrectationibus minus, quam in aedibus commissis, praecaueri possit, ^{c)} longe grauius ac detestabilius iudicatum ^{d)}. Quo certius vero est et exploratius, oeconomiam rusticam necessaria ciuibus vniuersis in praesens ac futurum tempus, nec non artificibus materiam rudem aut parum praeparatam in nouas species informandam suppeditare, et in ea omnem et primariam fere spem prosperitatis publicae niti, eo magis abominandum flagitium, instrumenta agraria in aruis ex lassitudine laborantium saepe relicta surripere, telluris munera agricolaram solertia parta, et a benigna

a) KRASS. Comment. in CCC. Art. CLXVIII. §. I. * I. HEINECC. in Elem. Iur. Germ. Lib. II. §. 58.

b) L. 16. §. 4. D. de Poenis.

c) CICERO pro Roscio Amerino cap. 40. *Ea, inquit, sunt animaduertenda peccata maxime, quae difficillime praecauentur.*

d) MATTHAEI de Criminibus Lib. XLVII. Tit. I. §. 6. I. S. F. BÖRMER. ad CARPIOV. Pr. Crim. Qv. LXXXIII. No. 21. obl. I. et in Medit. ad CCC. Art. CLXVIII. §. 3.

gna natura iis concessa ex agris lucri causa auferre, et sic sedulos et plerumque inopes ruris cultores iusto defraudari laborum premio, nec non iumenta, armenta, reliquaque pecora, quae rusticis fere vnicae, eaeque gratissimae opes esse solent, ex agris pascuis abigere. Hinc furtum in agris commissum, si non maius, certe non minus esse delictum, quam id, quod in aedificiis perpetratum, cum aeque vigilibus in agris non nunquam graue imminet vitae periculum, et res agris commissae in custodia et possessione hominum habeantur, existimamus. Nostrum in praesenti sit, quaenam sint furta agraria, et quibus poenis, secundum diuersitatem iurium, fuerint coërcita, pro instituti ratione, paucis ostendere.

§. II.

Furtorum Agrariorum Notio.

Agrum locum esse, qui sine villa est, ICTUS VLPIANVS *) locum vero sine aedificio in rure; eumque a fundo, aedificio, villa atque arca diuersum esse, FLORENTINVS f) tradit. Notionem vero agrorum apud latinae linguae auctores generatim non nunquam sumi, continereque arua, arbusa, vineta, plantaria, pomaria, oliueta, salicta, loca venatoria, imo saepe non vnum aliquem locum, sed vniuersum territo-

A 2

*) L. 27. D. de Verb. Signif.

f) L. 211. D. eod.

rium vrbi, coloniae circumiectum, sub quo et flumina, lacus, saltus, montes ac similia comprehenduntur, iam obseruauit GOEDDAEVS. ^{g)} In sensu vero specialiori sub agri appellatione campum farrarium, qui fruges producit, postquam per pauca temporum interualla rus aratum, seminatum et pascuum relictum venire, vt ita a pratis, syluis, vineis et reliquis discernatur, ex agriculturae ratione satis constat ^{h)} Quaecum ita sint, furta agraria modo sensu latiori, modo angustiori accipi posse, prout rerum mobilium ablationes fraudulosae, inuitis dominis, lucri faciendi gratia, in agris his, vel illis sunt perpetratae, intellectu est facile. Nec dubitandum, quin haec furta in simplicia et qualificata, prout coadunatis hominibus, armisque, animo se defendendi, congestis, committantur, vel non, dispesci queant, ab iisque crimen rapinae et latrocinii in agris exercitum, cum in illo vis personae v. c. frugum pecudumque custodi, simul illata, in hoc vero hominis occisio, fructus furandi causa, secuta, intuitu poenae dictandae, probe sit discernendum.

§. III.

g) in Comment. ad L. 27. D. de Verbor. Signif. add. AVS. FORMA de Different. verbor. sub voce: *Ager*, et VICAT. in Vocabul. Iur. Vtriusque sub voce: *Ager*.

h) Iung. L. 4. D. de Censibus.

§. III.

De inuiolabilitate et furtis instrumentorum ruralium in agris relictorum.

Quum instrumenta rustica, quae seindunt terram, glebas frangunt, semenque sparsum tegunt, aratra, vomes, rastra, crates et quae sunt reliqua, haud raro ex regionum more, aut alia ex causa, mensibus, quibus arua coluntur, diurno, nocturnoque tempore in agris maneant, nec tuguriis ab agricolis tradantur, saepe incidit quaestio, qua poena afficiendi sint ii, qui ista auferunt? Ne agricultura quiescat, ciuitas laboret rerum inopia, egenique rus colentes praesidiis, se, familiasque suas alendi, priuentur, sapientissimis legibus, vt instrumenta et iumenta agriculturae inseruientia nec pignoris loco capiantur, nec in ea executio ob debita decernatur, cautum. Iam CONSTANTINVS Imp. edixerat: [†] *Executores a quocunq; iudice dati ad exigenda debita ea, quae civiliter poscuntur, seruos aratores, aut boues aratorios, (aut instrumentum aratorium) pignoris causa, de possessionibus non abstrahant, ex quo tributorum illatio retardatur. Siquis intercessor, aut creditor, vel praesectus pagi vel vici, vel decurio in hac re fuerit detectus: aestimando a iudice supplicio subiugetur.*

A 3

Vix

1) L. 7. C. quae res pignori obligari possunt, vel non. PEREZ et BAYNNEMAN. in Commentar. ad hanc leg.

Vix saeculi spatium effluxerat, cum, *pignorum gratia aliquid, quod ad culturam agri pertinet, auferri non conuenire*, pronuntiarent HONORIVS ET THEODOSIVS Imp.^{k)} Inprimis vero FRIDERICVS II. Imp. agricolarum securitatem aduersus hos insultus muniuit verbis: ^{l)} *Agricultores circa rem rusticam occupati, dum villis insident, dum agros colunt, securi sint, in quacunque parte terrarum: ita nullus inueniatur tam audax, ut personas, boues, et agrorum instrumenta, aut si quid aliud sit, quod ad agrorum operam rusticam pertineat, innadere, aut capere, aut violenter auferre praesumat. Si quis autem huiusmodi statutum auso temerario violare praesumserit, in quadruplum, ablata restituat: et infamiae notam ipso iure incurrat: Imperiali animaduersione nihilominus puniendus.* Sequioribus temporibus Principes Imperii R. G. in ordinationibus prouincialibus suis, ut ob debita in haec bona rusticorum executio, aliis deficientibus bonis, demum in subsidium peragatur, prospexerunt.^{m)} Ita quoque ex supra adductis causis, ut scilicet agricolae, ab aliorum insultibus

^{k)} L. 8. C. quae res pignor. obl. poss.

^{l)} In Authent. C. quae res pignor. oblig. poss.

^{m)} In Sax. Elect. vide ORD. PROC. VER. Tit. XXXIX. §. 5. De reliquorum Principum ordinationibus hac in re consulendus MARTINI in Comment. Proc. Tit. 39. §. 5. n. 27.

tibus maneat intacti, isto praecipue aevo, quo ius in manibus erat, diffidationes, inuasiones erant licitae, et legibus publicis velut in formam artis redactae, animalibus reliquisque rebus agrariis PAX et TREVGA DEI concessa. Quod non modo ex ALEXANDRI III. P. R. sancitis, ⁿ⁾ *et rustici eunies vel redeuntes, vel in agricultura existentes et animalia, quibus arant et semina portant ad agrum, congrua securitate lactarentur*, sed et ex his, quae de aratris, et agris in IVRE PROVINCIALI SAXONICO ^{o)} verbis: *Und iglich dorf inwendig seinen Graben und Zeunen, Pflüge und Mülen, und des Reiches Strassen, in Wasser und in Felden, die sollen steten Friede haben, und alles das dar ein kompt*, et ALEMANNICO ^{p)} traduntur, elucet. Quae inuiolabilitas in diuersis quoque Pacis Publicae sanctionibus CAROLI IV. Imp. eiusque successoribus, ^{q)} legibusque militari-bus germanicis postea latis ^{r)} confirmata est. Nec minus, in furto aratorum puniendo, prisicos Germanos magno vfos fuisse rigore, deprehendimus. Ita enim iubet LEX BYR-
GVNDIC-

n) cap. 2. X. de Treuga et Pace.

o) Lib. II. Art. LXVI.

p) cap. 192. p. 290. quam edendam curauit a BERGER.

q) Quae extant penes DATTIVM de Pace Imperii publica Lib. I. cap. XV. seq.

r) Apud LÜNIG. in Corpor. Iur. Militar. pag. 26. seqq. Add. FRICK. Tract. de Aratorum Sanctitate §. 8. seqq.

GVNDIONVM: *) *Si quis ingenuus Vomerem furto abstulerit, duos boues cum iunctura et adparatu aratri tradere domino compellatur. Si seruus hoc fecerit, CL. fustium illius accipiat.* Longobardos vero, gentem alias latrocinii, quae tum temporis honesta habebantur, assuetam, plaustrorum et aratorum corruptiones et furta in legibus ab eorum rege, ROTHARI, latis, illas compositione IV. solidorum, haec vero summa octupli, puniuisse, ex his apparet verbis: *) *Si quis plonum, aut aratrum alienum iniquo animo capellauerit, componat solidos IV. Si autem furatus fuerit, componat in Odlogilt.* Multo grauiorem poenam Ivs SAXONICVM PROVINCIALE *) comminatur in eum, qui aratrum furtim abduxerit, rapueritque, scilicet crurifragium. Ita enim disponit: *Alle Mörder, und die den Pflug berauben, oder Mühlen, oder Kirchen, oder Kirchhöfe und Verräther und Mordbrenner, oder die ihres Herren Rothschafft wenden zu ihren Frommen, die soll man alle radbrechen.* Cui adstipulatur Ivs SVEVICVM S. ALEMANNICVM *) his: *Die den Pflug beraubend, so er des Morgens von dem Hauff fährt auf den Acker, und so er wieder heim fährt, und*

*) Titul. XXVII. L. X. et XI. penes GEORGISCH. C. I. G. Ant. pag. 360.

*) Lex. CCXCIII. penes GEORGISCH. l. c. pag. 1001. seq.

u) Lib. II. Art. XIII.

*) cap. 114. §. 4. edit. BERGER. pag. 199.

den Bauern, und ihrem Gefind icht thut, oder nimbt, daß drey Pfennig werth ist, man soll ihn Radbrechen. Locum vero Iuris Saxonici Prouincialis adductum ZOBELIVS in additionibus latinis his uerbis interpretatur: *Vernim dieses von denen, so die Pferde von dem Pfluge, und das Korn aus den Mühlen stehlen. Nicht wenn jemand eine Pflugschar vom Pfluge, oder irgend ein Zeug aus der Mühlen stiele. Denn diese soll man sonst strafen, als hie der Text saget.* Quam ZOBELII interpretationem HEIGIVS,^{y)} COLERVUS,^{z)} HEINECCIUS^{a)} et Illustr. BOEHMERVS^{b)} comprobant, et poenam rotæ tum demum, si quis abegerit equos et boues aratorios, iniunctam fuisset, statuunt. Contra ZOBELII explicationem plane reiiciunt KRESSIVS^{c)} et FRICK.^{d)} Sed nescio, cur non Iuris Sax. Prov. dispositio quoque ad iumenta aratoria sit extendenda, cum et sine his agri coli nequeant, et aequè securitate publica, vti antea probatum, gaudeant. Cum vero olim de vsu huius poenæ in Saxonia variae obuenirent controuersiae,^{dd)} hae a

Se-

y) Part. II. Quaest. 3. n. 2.

z) Part. I. Decif. 148. n. 2.

a) in Element. Iur. German. Lib. II. Tit. XIX. §. LI.

b) in Electis Iur. Ciuil. Exercit. XXI. §. 54.

c) Tract. de Privilegijs Agricult. apud Germanos, Sect. II. §. 19. not. b.

d) Tract. de Aratorum Sanctitate §. 6.

dd) CONSULTAT. CONST. SAX. Tom. I. P. IV. Quaest. 22.

Serenissimo Electore AVGVSTO, qui suas prouincias optimis adornauit legibus, institutisque, ideoque Iustiniani Saxonici elogio insignitus, in *Constit. Elect. 35. Part. IV.* fuerunt decifae, vt pro ratione circumstantiarum rota, gladius, poena corporis afflictiua, aut alia arbitraria in hoc delicto sit dictanda. Verba vero huius sanctionis ita se habent: *So setzen und ordnen wir, da jemand ein Pflug, der im Felde ist, heimlicher Weise bestielt, oder aber denselben aus Fürsatz wegführet, daß derselbe willkührlich, als am Gelde, oder mit Gefängniß; oder aber nach Gelegenheit, mit zeitlicher Verweisung, gestrafft werden soll. Hätte er aber solches mehrmals begangen, oder mehr denn einen Pflug gestohlen, und solche Diebståle alle trügen nicht fünf Ungerische Gûlden aus, so soll er mit Staupenschlägen ewig verwiesen werden: Da aber einer die Pferde, so vor dem Pflug gehen, gewaltsamer Weise entreiten, oder entwenden würde, derselbige soll als ein Råuber mit dem Schwert, und wo zu solchem Raub an jemand eine Mordthat mit begangen, alsdann mit dem Rade gestrafft und gerichtet werden.*^{e)} Quam sanctionem vero ad eum, qui aratrum animo furandi non abstulit, sed tantum dolose corrupit aut fregit, aut ex petulantia in alium agrum trans-

tu-

e) vid. HEIMBURGH Progr. de Furto aratrorum §. 13. seqq.

tulit, siquidem poenalia ultra verborum propriam significacionem non sunt extendenda, non esse applicandam, cum CARPZOVIO ^{e)} et HEIGIO ^{f)} putamus, licet BERLICHIVS ^{g)} contrariam amplectatur sententiam. Attamen his, eiusmodi violatores pro gradu doli carcere, aut multa esse coercendos, non negamus. Ceterum de aratorum dolosa turbatione antiquissima LEX SALICA ^{h)} ita disponit: *Si quis vero de campo alieno aratrum ante ortauerit ⁱ⁾ aut iactauerit, DC. den. qui faciunt solid. XV. culpabilis iudicetur.*

§. IV.

De furto frugum in agris existentium.

Vt fruges tam naturae beneficio, quam simul hominis cultura quaesitae, tam terrae adhuc cohaerentes, quam a solo iam separatae, ibique adhuc extantes, ex agris seminatis, pascuisque clam et fraudulenter surripiantur, haud raro accidere, imo delictum esse longe frequentissimum, vsu et experientia satis est cognitum. Fures harum rerum iure Romano actione furti teneri, ex placitis ICTOR. PAVLI et

B 2

VLPI-

e) in Iurispr. For. Part. IV. Const. 35. Def. I.

f) Part. II. Quaest. 30. n. 10.

g) Part. IV. Conclus. 49. n. 10.

h) Tit. XXVIII. Leg. 20. penes GEORGISCH. l. c. pag. 57.

i) De vocis vi vid. ECCARD. in cit. Legem. pag. 54.

ULPIANI constat. ILLE ^{k)} enim: *frugibus ex fundo surreptis, tam colonus, quam dominus furti agere potest, quia utriusque interest, rem persequi, edicit, hic vero: eorum, quae de fundo tolluntur, ut puta arborum, vel lapidum, vel arenae, vel fructuum, quos quis fraudandi animo decerpserit, furti agi posse, nulla dubitatio est, nec non alio loco ^{m)}: si oliuam immaturam decerpserit, vel segetem defecerit immaturam, vel vineas crudas, Aquilia tenebitur: quodsi iam maturas, cessat Aquilia: nulla enim iniuria est, cum tibi etiam impensas donauerit, quae in collectionem huiusmodi fructuum impenduntur. Sed si collecta haec intercepta, furti tenetur. Octavianus in uis adiicit: nisi (inquit) in terram uuas proiecit, ut effunderentur, constituit. Roma inde in Germaniam iam transeamus, et quid leges Germanorum, tum veteres, tum recentiores de furto frugum disposuerint, breuibus exponamus. Quonquam antiquissimi Germani agriculturae, teste IUL. CAESARE, ⁿ⁾ non adeo studuerunt, ne, assidua consuetudine capti, studium belligerandi agricultura commutent, sed, frugibus ab alio populo*

k) in L. 32. §. 1. D. de Furtis.

l) in L. 25. §. 2. D. eodem.

m) in L. 27. §. 25. D. ad L. Aquilianam.

n) De bello Gallico Lib. VI. cap. 22.

pulo forte acceptis, famem, sitimque expulerunt *) sequioribus tamen temporibus maiorem agris et frugibus colendis eos dedisse operam, ex eorum legibus liquet. Etenim in vetustissimis LEGIBVS SALICIS^{p)} haec traduntur: *Si quis messe aliena in furtum metere praesumpserit, aut repascere inuentus fuerit ibidem, DC. Den. qui faciunt sol. XV. culpabilis indicetur. Si quis aliquid de campo alieno furauerit, et hoc exinde in carro, aut per caballum duxerit M. DCCC. den. qui faciunt sol. XLV. culpabilis indicetur. Si vero tantum priferit^{q)}, quantum in dorso suo portare valuerit, DC. den. qui faciunt sol. XV. culpabilis indicetur. Si quis pratium alienum secauerit; operam suam perdat, et insuper sol. XV. culpabilis indicetur: et si ipsum foenum in carro carrauerit, et ad domum suam adduxerit M. DCCC. den. qui faciunt solid. XLV. culpabilis indicetur, excepto capitale et delatura. Si vero tantum priferit, quantum in dorso portare potuerit MC. den. qui faciunt solid. XV. culpabilis indicetur.* Ex quibus, FRANCOS, vtrum quis ipse fruges secuerit et deinde abstulerit, an vero fruges iam falce demessas furto amouerit, nec non an curru, equo, aut dorso id peregerit, distinxisse, lucu-

B 3

o) Tacitus de Moribus German. cap. 16 et 23. *Non enim oboruntur*

p) Tit. XXIX. L. 5. 7. 8. 9. et 10. penes GEORGISCH. l. c. pag. 55.

q) id est: abstulerit, prehenderit. ECCARD. ad cit. L.L. pag. 52.

lenter apparet. BVRGVNDIONES de iis, qui animalia lucri gratia in alienam messem mittunt, fanciuerunt haec^o): *Si quis sepe alienam aperuerit, et caballos suos aut animalia in messem, aut in pratum voluntarius miserit, si ingenuus hoc fecerit, per singula animalia inferat pro messis vel prati damno, domino solidos decem singulos. Si seruus hoc fecerit, centum fustium ictus accipiat: ita tamen, ut a domino serui damnum, quod admissum fuerit, componatur.* Cum quoque ex agris, praesertim, si sunt nouales et pasculi, gramina fraudulenter auferantur, locum IVRIS PROVINCIALIS SAXONICI ob seueritatem, in punienda hac furti specie, notatu dignum iudicamus. Verba *) sunt: *Wer auch des Nachts gehauen Holz, oder geschnitten Grass stielt, den soll man richten mit der Wyde. *) Stielt ers des Tages, es gehet ihm zu Haut und zu Haar.* Quae verba latinus interpres ita vertit: *Nocturnali tempore ligna caesa, vel gramina iam falcata furatus qui fuerit, suspenditur. Si diurno tempore hoc fecerit, eius crines et cutis tormentis subiiciuntur.* In ZOBELIANA editione in

Voce:

*) Tit. XXVII. Leg. 4 et 5. penes GEORGISCH. l. c. pag. 359.

*) Lib. II. art. 28.

*) De hac voce vide HEINECC. in El. Iur. Germ. L. II. §. 51. *Mit der Wyde richten*, idem esse, ac *Virga saligna in arbore suspendere*, edocet BOEHMER. in CCC. Art. 167. §. 2.

Voce: *Wyde*, haec additur glossa: *das ist, man soll ihn hengen, und dis darum, daß daran des Menschen Fleiß und Arbeit ist gewandt.* Quae grauis poena et in IVRE ALEMANNICO *) his comprobata: *Wer aber Nachts gemätes Graß oder geschlagen Holz stilt, man soll über in richten mit der Wid, stilt er es aber tags, es get im cze haut und cze har.* Attamen hic locus in editione MEICHSNERIANA Iuris Alemannici non reperitur. *)

§. V.

Continuatio huius argumenti.

Qua ratione vero frugum fures, qui eas lucri causa ex agris diripiunt, Iure imperii nostri vniuersali sint coërcendi, CAROLVS V. Imp. in Nemese sua y) his edicit verbis: *Wer bey nächtlicher Weil jemand sein Früchte, oder auf dem Felde seine Nutzung, wie das alles Nahmen hat, heimlicher und gefährlicher Weise nimmt, und die hinweg trägt oder führet, das ist auch ein Diebstahl, und wie ander Diebstahl vorgemeldter maßen zu bestrafen.* Desgleichen wo einer bey Tag jemand's an berührten seinen Früchten, die er heimlich nähme und hinweg trüge, großen merklichen und gefährlichen Schaden thäte, ist auch,

*) cap. 217. edit. BERGER. pag. 220.

x) HEINECC. in El. Iur. German. Lib. II. §. 52. *.

y) Articuli. CLXVII.

*auch, wie obſtehet, für ein Diebſtahl zu ſtrafen. Wo
 aber jemand bey Tag eſſende Früchte nähme, und damit
 durch Wegtragen derſelben nicht großen gefährlichen
 Schaden thäte, der iſt, nach Gelegenheit der Perſon, und
 der Sach, bürgerlich zu beſtrafen, wie an demſelbigen End,
 da der Schade geſchicht, durch Gewohnheit, oder Geſetz
 herkommen. Cum vero de his fraudulentis ablationibus Di-
 vus Elector Sax. AVGVSTVS in Conſtit. 37. Part. IV. tan-
 tum ſanxerit hoc: Die welche andern aus ihren Gärten,
 oder ſonſten Kretzerey, als Neglein, Roſmarien, Ma-
 joran und dergleichen Blumen, oder Streucher ſtehlen, mö-
 gen mit einer Geldbus, zeitlichem Gefängniß, oder nach Ge-
 legenheit der Verbrechen, mit Verweiſung geſtrafft wer-
 den, ſequioribus temporibus a Ictis cauſarum criminalium
 pragmaticis, in coërcenda hac furti ſpecie, variae motae ſunt
 quaefſiones. Quarum primo loco ponunt hanc, num ex pla-
 citis adductis Iuris Prouincialis Saxonici et Nemeſeos Caroli-
 nae in puniendo hoc delicto diſcrimen inter furtum noctur-
 num et diurnum hodie adhuc ſit obſeruandum. KREſſIVS ²⁾
 BOEHMERVS, ^{a)} QVIſTORPIVS ^{b)} in poena capitali irroganda
 hanc*

²⁾ in Comment. ad CCC. Art. 167. §. I. n. 2.

^{a)} in Meditat. ad CCC. Art. 167. §. 3. et ad CARPZOV. Quaefſ. LXXXIII.
 No. 32. Obf. II.

^{b)} in Grundſätzen des deutſchen Peinlichen Rechts Part. I. §. 347. junct.
 §. 364.

hanc differentiam non attendendam, sed eam tantum adhuc, in poena arbitraria imponenda, obseruandam, et furem nocturnum grauius, quam diurnum plectendum esse, cum illius improbitas maior sit, autumant. Sed cum in Saxonis legibus Electoralibus, et in citata Constit. 37. Part. IV. fur nocturnus a diurno non distinguatur, et in poena arbitraria infligenda sola temporis ratio sufficiens fundamentum temperamenti in hoc, rigoris absoluti vero in illo subministrare nequeat, et diurnus fur non minus, ac nocturnus, sit callidus, temerarius et deprehensu saepe difficillimus, in terris nostris hoc discrimen, intuitu poenae dictandae, omni vsu esse destitutum, et in puniendo hoc delicto vnice ad quantitatem rerum furto ablatarum, siquidem frugum ac oleorum non minus, ac aliarum rerum damnum patrimoniale concipi potest, modumque, secundum regulas communes furtis proprias esse respiciendum, existimamus. ^{e)} CARPZOVII ^{d)} vero assertio, ac si in hoc delicto, cum fructuum nunquam certa sit aestimatio, et hinc corpus delicti vbique deficiat, non ad poenam ordinariam perueniri possit, ideo assensum nostrum

e) CARPZOV. in Prax. Crim. Part. II. Qu. LXXIIX. n. 9. BERLICH. Part. IV. Conclus. 53. n. 24.

d) in Jurispr. For. Part. IV. Constit. 37. Def. 7. et in Praxi Criminal. Part. II. Qu. LXXXIII. n. 36.

nostrum non meretur; quo certius est, aestimationem horum fructuum ablatorum, per oeconomos iureiurando obstrictos, aut per iusiurandum furtum passi, perinde uti in aliis furtis, merui posse. ^{e)} Interim florum, vel herbarum odoriferarum, quae magis ad luxum, quam utilitatem spectant, ablatarum aestimationem saepe moderandam esse, cum pretium earum magis opinione, quam veritate regatur, idque, quod VLPPIANVS ^{f)} tradit: *licet in haec magna erogatio facta, tamen honestus modus seruandus, non immoderata cuiusque luxuria subsequenda,* huc merito adplicandum, cum BOEHMERO ^{g)} censemus. Nec minus incidit quaestio, virum is, qui fruges, vescendi et extinguendi appetitus sui causa, decerpserit et consumserit, fur sit, et secundum regulas iuris in furto simplici, quo quantitas rerum ablatarum spectatur, praescriptas, puniendus? IVRE MOSAICO ^{h)} et CANONICO ⁱ⁾ contrectationes frugum modicas, si hae in agris illico consumuntur, impunes mansisse, infitias ire non possumus. Ita et LONGOBARDORVM rex ROTHARIS edicit. ^{k)} *Si quis super tres vnas de vinea aliena*
 tu-

e) WERNHER. Part. III. Obs. XXII. BOEHMER, Medit. ad CCC. Art. 167. §. 4.

f) L. 40. pr. D. de Damno infect.

g) ad CARPZOV. Quaest. LXXXIII. n. 32. Obs. II.

h) Deuteron. cap. XXIII. vers. 24. seq.

i) can. 26. de Consecrat. Dist. V.

k) Lex. CCCI. penes GEORGISCH. l. c. pag. 1002.

tulerit, componat solidos VI. nam si usque tres tulerit, nulla sit ei culpa. Nec non IVRE FEVDALI LONGOBARDICO,¹⁾ peregrinantibus equum in alieno pascere certis sub limitibus permillum fuisse, ipsa eius verba: *Quicumque per terram transiens equum suum pabulare voluerit, quanto propinquius secundum viam stans in loco amplecti potuerit ad refellionem et reparationem equi sui: impune ipsi equo porrigat. Licitum sit etiam ipsi uti herba et viridi sylua, et sine uastatione aliqua quilibet utatur pro sua commoditate et usu necessario, euincunt.* Cui accurate respondet IVS SAXONICVM PROVINCIALE his: **) Er lieget einem wegfertigen Mann sein Pferd, er mag wohl Korn schneiden, und ihm das zum Futter geben, als fern er das gereichen mag stehende im Wege mit einem Fusse. Aber er soll es nicht von dannen fuhren, noch wegbringen zu seinem Nutz, et alio loco: *) Welch wegfertiger Mann Korn auf dem Felde fretzet und des mit sich nirgend hinfuhret, der gilt den Schaden nach seinen Wuerden.* Ex quibus apparet, impunitatem hac in re quidem esse concessam, sed non plenariam immunitatem a damni restitutione, licet interpretes po-

C 2

steri-

1) II Feud. 27. §. 8. in fin.

*) Lib. II. Artic. 68.

*) Lib. II. Artic. 39.

feriorem locum Juris Saxonici de equitante, qui modum excessit, accipiant¹⁾. Cum vero hodie ruricolae tot tributis onerati, et in gratiam peregrinantium diuersoria vbique fere sint constituta, neminique damnum inferre liceat, non dubitamus, quin et ab his fruges contrectantibus in agris adhuc inuentis pignus exigi et hi ad reparationem damni dati, iudicis ope, adigi possint, praetereaque, si fructus non in magna copia et ad usum praesentem tantum amoti, ob factum illicitum, poena ciuili, quae aliquot dierum custodiam in carcere excedere non potest, sint coercendi²⁾. Quam poenam ciuilem et tunc obtinere putamus, si fructus non sunt asportati, sed in loco, quo decerpti, illico consumti, licet haec in re dissentiant CARPZOVIVS³⁾ et BERGER⁴⁾. E contrario si fructus in magna copia vescendi animo sunt ablati, vt auferens ex his per longum temporis spatium victum habere et appetitum suum vitiosum sedare possit, dominisque rerum notabilis illata noxia, a regula communi furtis propria, dum

1) KRESSIVS in Commentar. ad CCC. Art. 167. §. I. n. I.

2) vid. LEYSER. ad Pand. Spec. CXXXVII. med. 7. seqq. BOEHMER. in Medit. ad CCC. Art. 167. §. 3. et ad CARPZOV. Quaest. LXXXIII. n. 32. Obs. II.

3) in Prax. Crim. Quaest. LXXXIII. n. 34. Iung. STRUCK. in Vsu Mod. Tit. de furtis §. 12.

4) in Elect. Iurispr. Criminal. cap. II. membr. I. §. 15. n. 3. Add. QVISTORP. Grundf. d. d. P. R. Part. I. §. 364.

dum auferens hac ratione eiusmodi fructus pretio in futurum sibi comparare non opus habet, nec in eo animus lucrandi deest, haud recedendum nec notionem furti profligandam esse, cum Kochto *) existimamus. Extra Electoratum Saxonicum poenam furum agrariorum frugum arbitrariam variare, et alicubi illos ad nemellas fructibus ablatis ad collum appensis fisti; alicubi cistae versatili ex arbore suspensae immitti, quae deinde super aquam vertitur, ut fures in illam saltum faciant, quod vocant: *durch den Korb springen*; alicubi ad operas publicas, *zum Karrnschieben*, condemnari, ex diuersis iuribus prouincialibus constat *).

§. VI.

De furtiuis abactionibus pecorum ex agris pascuis quaedam.

Oeconomiam rusticam non modo agricultura, sed et re pecuaria contineri, et in hac haud exiguam prouentuum ruralium partem collocari, nemo ignorat. Qua propter non mi-

*) in Instit. Iur. Criminal. L. II. c. I. §. 176. n. 9.

1) Vid. Fürstl. Sächs. Alsenburg. Landes-Ordnung Part II. Cap. 4. tit. 18. Iudic. PROV. EL. BRUNSWIC. LÜNEB. Artic. 55. penes PUFFENDORF. in Obseruat. Iur. Vniuers. Tom. II. Append. pag. 357. *Sirubens Rechl. Bedenken* Part II. No. CVII. §. 10. de CRAMER, in Obseruat. Iur. Vniuers. No. 1024. KRESS, in Commentar. ad CCC. Art. 167. §. I. n. 1. in fin.

mirandum, si tot inueniantur in legibus Romanis et Germanicis sanctiones circa crimen abigeatus, et furta armentorum, iumentorum et pecudum in agris, pratis, syluis pascualibus, stabulisque commissa. Cum vero HARRPRECHT, *) THOMASIVS, *) STRVBEN, *) illustr. G. L. BOEHMER *) et PÜTTMANNVS *) hanc furti speciem, eiusque poenas, secundum diuersitatem Iuris Romani et Germanici antiqui et recentioris eleganter ac copiose iam exposuerint, non lubet, placita gentium diuersarum in scriptis eorum collecta circa hoc flagitium repetere atque transcribere. Quaestionem tantum hanc adhuc mouere et decidere volumus, qua ratione furtiuae pecorum ex agris abductiones, si leges prouinciales in Germania eas non in specie cöercent, sint vindicandae? Duriorem abigeorum, qui e pascuis animalia furauerint, ob violatam securitatem publicam, esse conditionem, ac aliorum furum, statuit I. S. F. BOEHMER, b) E contrario illos abactores mitius, aliis furibus,

a) in Disp. de Crimine abigeatus. Tub. 1692.

x) in Disp. de Abigeatu. Lips. 1687.

y) in *Rechtlich. Bedenken* XXIII. Part. III.

z) De Abigeatu et furto equorum, in *Elect. Jur. Ciull. Tom. III. Exercit. XXI.*

a) in *Aduersar. Jur. Vniuersi Lib. II. cap. XXVII.*

b) ad CARZOV. Pr. Crim. Qu. LXXXVI. No. 49. Obf. II.

puniendos esse, contendit STRVBEN ^{c)} et QVISTORP. ^{d)} At HOMMELIVS ^{e)} de pecudibus e pascuo abactis, hoc fert iudicium: *Si quis de pascuo communi sues vel equos abigat, et pretium abactarum pecudum quinque solidos excedat, capitis poena obtinet. Item si ex via, vel loco non procul a pascuo, siue prato, siue communi abigat. Non procul autem abfuisse ex domini custodia intelliguntur pecora, si in via aut loco, licet alieno, attamen domini agris proxime adiacente, euagentur. Quodsi dubium sit, longinquitas illa aut proximitas solo arbitrio iudicis aestimatur.* Nos vero, abactionem pecorum furtiuam, absque vlllo discrimine adhibito, siue haec sint ex stabulis, siue ex agris, siue ex via, siue ex alio loco domini agris adiacente, siue procul sito, ablata, secundum generalia et communia iuris nostri, de furto puniendo, principia, in quibus magnitudo damni spectatur, aestimandam atque vindicandam esse, auctumamus ^{f)}

§. VII.

- c) in *Rechtel. Bedenken* XXIII. Part. III.
 d) *Grundsätze des deutschen Peinl. Rechts* Part. I. §. 366.
 e) in *Rhapsod. iur. Obf.* XXIX.
 f) CARPZOV. *Pr. Crim.* Part. II. Quaesf. LXXXVI. n. 39. seqq. BERGER-
 Elef. *Iurispr. Crim.* Cap. II. Memb. I. §. 19. not. 1. EXCELL. ERHARDI
Handbuch des Churfächf. Peinl. Rechts Part. I. §. 373.

§. VII.

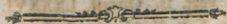
*Quomodo furta agraria consummantur, et hodie in
Saxonia puniuntur.*

Tandem omnes contrectationes agrarias animo lucrandi commissas sola rei ablatione ex alterius custodia iam perfici ac consummari, nec ad furtorum consummationem, ut res abductae a fure in locum, in quem destinavit, aut in alium satis securum, sint perlatae, requiri, ex argumentis ab Illustri WIESANDIO ^{e)} adductis, aduersus dissentientes ^{h)} defendere possumus. Ita et usus fori Saxonici hodiernus, furta agraria *simplicia*, aut carcere, aut ergastulo, non vero poena pecuniaria; ⁱ⁾ *qualificata* vero, laqueo; si illa transeunt in *rapienam*, gladio; si in *latrocinium*, rota; sic, ut in tribus ultimis criminibus, nec pretii, quo res agraria ablata venit, nec restitutionis rei amotae ratio habeatur, expiari, satis comprobatur.

e) in Observat. Iuris Criminalis Spec. I.

h) Inprimis HOMMELIUM in Rhapsod. Iur. Obs. XXXII.

i) Vide in Saxonia Elef. *Generale die in der Erled. der Landesgebrehen de an. 1661. Tit. Von Justizsachen* §. 59. *denen Gerichtsobrigkeiten in gewisser Maasse nachgelassene Verwandlung der Landerverteufung in Geldbußen* berr. d. d. 30. April 1783. S. 1.

ULB Halle

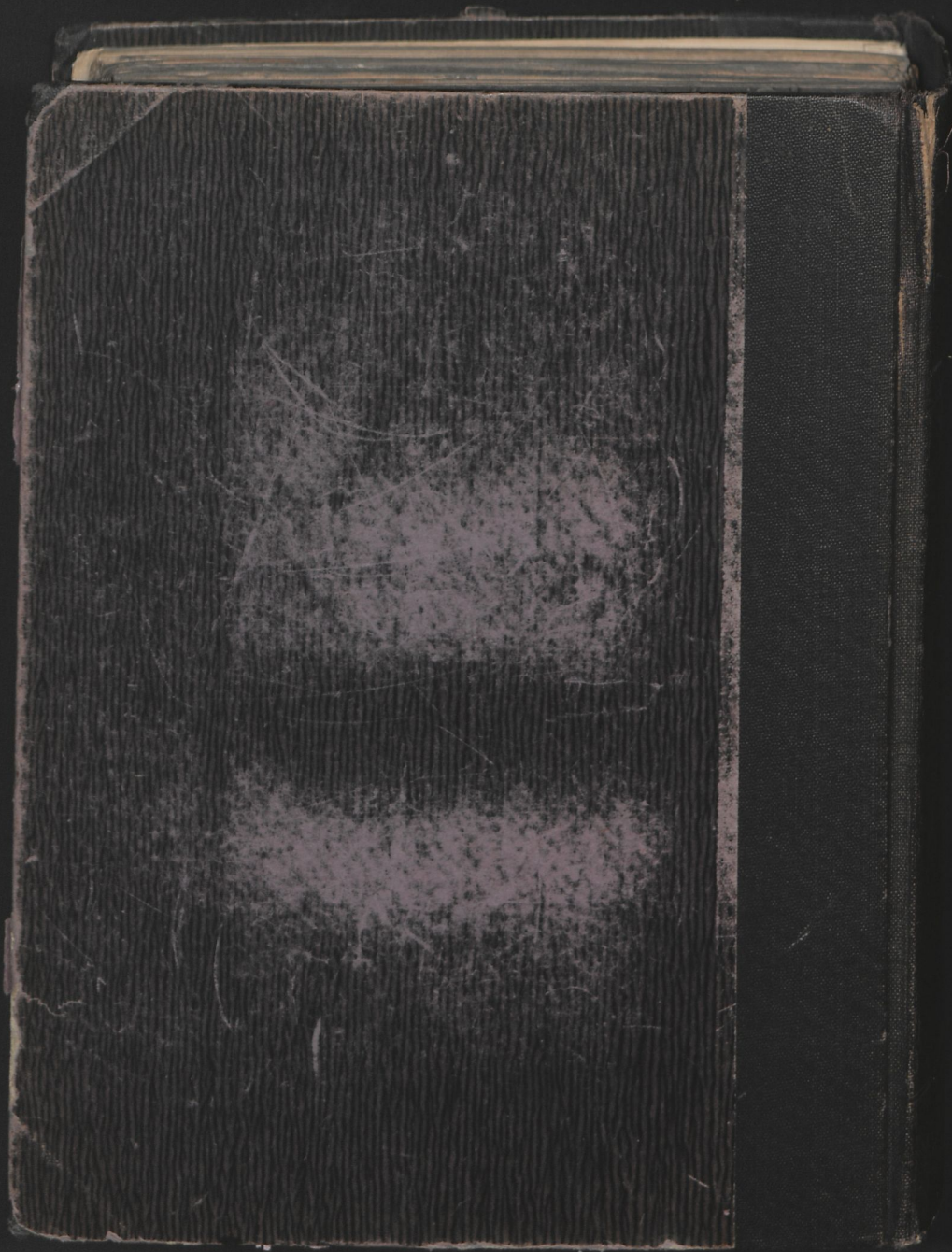
004 334 728

3

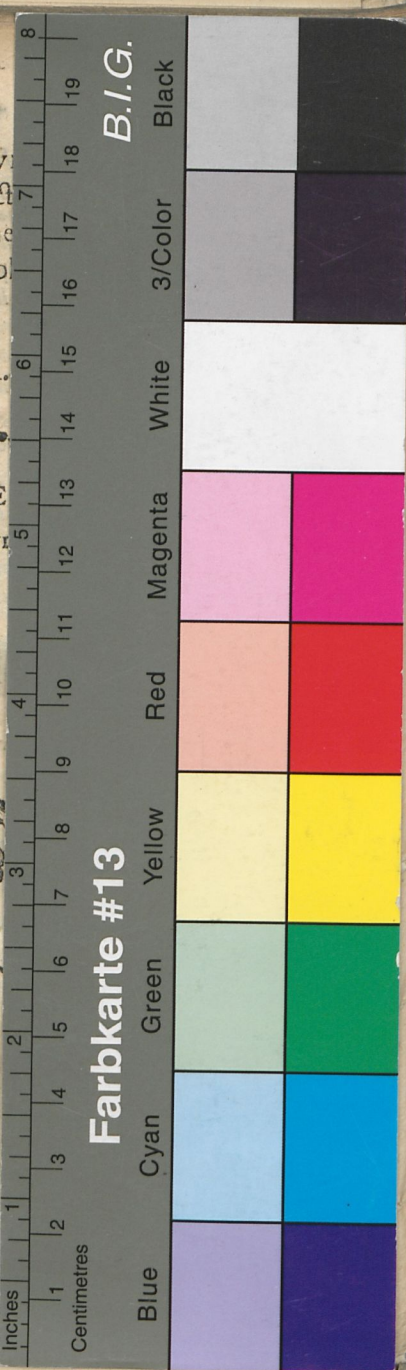

Sb.

DE
FVRTIS AGRARIIS
EORVMQVE POENIS

DISSERTATIO

QVAM
PRAESIDE

D. CHRISTIANO GOTTLIEB
HOMMELIO

DIGEST. INFORT. ET NOV. PROF. PVBL. ORDIN. CVRIAE
PROVINC. ELECT. SCAB. ET FACVLT. IVRID.
VITEMB. ASSESS. ORDINARIO

PRO
SVMMIS IN VTROQVE IVRE HONORIBVS
RITE CONSEQVENDIS

DIE XIX. IAN. A. R. S. c1802

H. L. Q. S.

AD DISCEPTANDVM PROPOSITVRVS EST

AVCTOR

GOTTHOLD LEBERECHE SACHSE

IVRIS VTRIVSQVE CAND. et NOTAR. PVBL. CAESAR.

VITEBERGAE,

LITTERIS ADAMI CHRISTIANI CHARISII.